

Ступкевич О. А. Методичні поради класним керівникам щодо роботи з батьками / Теоретичні та практичні засади діяльності класного керівника 6-го класу. Науково-методична збірка. / упорядник О. І. Чешенко. – Одеса, 2014. – 552 с. – С. 84-102.

Олена Анатоліївна СТУПКЕВИЧ,

заступник директора з виховної роботи Одеської гімназії № 8
Одеської міської ради Одеської області, вчитель російської мови
та світової літератури, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
вчитель - методист, «Кращий педагогічний працівник м. Одеси»

Методичні поради класним керівникам щодо роботи з батьками

Запорукою успішної виховної діяльності з учнями є співпраця класного керівника з батьками, оскільки саме сім'я значно впливає на процес розвитку особистості дитини. Тому важливе і відповідальне завдання вчителя - зробити батьків активними учасниками педагогічного процесу, адже родина впливала і продовжує значно впливати на процес розвитку особистості дитини.

Професор **Н. Щуркова** радить класному керівнику будувати взаємодію з батьками на основі таких *основних ідей - принципів*, як:

- ❖ *звертання до почуття батьківської любові та її повага;*
- ❖ *уміння розглянути в кожному учні позитивні сторони, що дозволяють давати характеристику дітям з висування випереджальної позитивної оцінки.*

Зробити батьків **активними учасниками педагогічного процесу** – це важлива й відповідальна задача класного керівника. Забезпечення участі батьків у життєдіяльності класного колективу здійснюється класним керівником за допомогою включення їх у такі **види взаємодії**, як:

- ✓ спільне планування виховної роботи у класі;
- ✓ колективні творчі справи; свята, вечори, концерти, КВК;
- ✓ відвідування театрів, виставок, бібліотек;
- ✓ прогулянки, походи, поїздки та подорожі;
- ✓ виставки творчих робіт,
- ✓ дні здоров'я;

- ✓ допомога в ремонтних роботах й естетичному оформленні класної кімнати;
- ✓ участь в обладнанні кабінету й виготовленні наочного приладдя;
- ✓ організація міні-гуртків і клубів.

Робота класного керівника з батьками здійснюється в **двох напрямках**:

- ❖ організаційна робота школи із сім'єю;
 - ❖ підвищення педагогічної культури батьків.
- В **організаційній роботі з батьками** доцільним є поєднання:
- ✓ *індивідуальних,*
 - ✓ *групових,*
 - ✓ *колективних та масових форм роботи.*

ІНДИВІДУАЛЬНІ ФОРМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

Індивідуальними формами роботи вчителя з батьками є: відвідування сімей учнів удома, бесіди з батьками учня, спілкування в телефонному режимі, листування, інформування батьків через **on-line** тощо.

Вивчення родин учнів дозволяє класному керівнику краще довідатись про дітей та їхніх батьків, зрозуміти стиль життя родин, ознайомитися з домашніми умовами розвитку особистості дитини. Цей напрям діяльності класного керівника відбивається у плані такими **формами роботи**, як:

- ❖ відвідування родин учнів;
- ❖ анкетування (*додаток 1*),
- ❖ твори про родину;
- ❖ конкурс творчих робіт учнів «Моя родина»;
- ❖ тестування (*додаток 2*),
- ❖ педагогічні майстерні;
- ❖ ділові ігри з батьками;
- ❖ формування банку даних про родину та сімейне виховання.

Класний керівник відвідує сім'ю учня з метою налагодження контактів з батьками, з'ясування загальної та педагогічної культури сім'ї, умов життя учня, консультування щодо єдиних вимог до дитини, залучення батьків до участі в роботі школи тощо. Під час зустрічі педагог має підкреслити позитивне в дитині, тактовно звернути увагу на недоліки, разом поміркувати над тим, як їх усунути.

Дуже важливо *створити атмосферу довіри і доброзичливості*. Перше відвідування сім'ї класним керівником є дуже відповідальним моментом, який найчастіше вирішує, чи будуть батьки прислухатися до порад учителя, співпрацювати зі школою в питаннях навчання та виховання дітей.

До відвідування тієї чи іншої сім'ї вихователь готується заздалегідь: дізнається про її склад, матеріальне становище, освіту батьків, місце роботи, обмірковує можливі питання та відповіді на них, визначає, які дані про дитину потрібно отримати насамперед. Не можна проводити бесіду з батьками у присутності дитини, якщо ви не впевнені, що ваше схвалення чи осуд школяра будуть сприйняті дорослими так, як ви цього бажаєте. Не завжди бесіда з батьками має бути тривалою. Іноді буває достатньо короткої розмови, кількох вагомих слів.

Перевагою індивідуальної роботи є те, що наодинці з учителем батьки відвертіше розповідають про свої проблеми та труднощі у вихованні дітей. Індивідуальне спілкування з батьками дає вчителю можливість вибрати правильний підхід до дитини.

ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

При роботі з групами батьків класному керівникові доцільно починати зі спостереження за навчанням та поведінкою учнів та вивчення їхніх сімей. Застосування методів анкетування, опитування, спостереження дозволить вчителю отримати потрібну інформацію та *розподілити батьків на групи*:

- ❖ за типом сім'ї,
- ❖ за помилками батьків у сімейному вихованні,
- ❖ за проблемами учня, що виникають у навчанні, спілкуванні з товаришами тощо.

Деякі батьки можуть входити до кількох груп.

Соціально-педагогічна робота класного керівника з групами батьків сприяє активнішій участі батьків у взаємодії зі школою.

КОЛЕКТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

Основними колективними формами роботи з батьками є:

- ✓ бесіди,
- ✓ конференції,
- ✓ сімейні свята в класі («Моя мама найкраща у світі», «Масляна», «Тато може все» тощо),

- ✓ вправи для батьків (додаток 3);
- ✓ спільні екскурсії, походи,
- ✓ класні батьківські збори, на яких заслуховуються повідомлення з різних питань виховання (доповідь, інформація вчителя, лікаря чи повідомлення батьків про досвід виховання дітей у сім'ї),
- ✓ підбиваються підсумки роботи з учнями за семестр, рік;
- ✓ вирішуються організаційні та господарські питання.

Тематика педагогічних бесід та доповідей на класних зборах визначається вчителем відповідно до річного плану роботи з батьками. При цьому неодмінно мають враховуватись інтереси та побажання батьків. Зміст такої бесіди повинен містити не тільки теорію питання, але й конкретні рекомендації. Бесіда з батьками передбачає жвавий обмін думками, участь у ній кожного з батьків. Класні батьківські збори слід проводити раз на семестр.

Інформування батьків про хід і результати навчання, виховання й розвитку учнів здійснюється класним керівником за допомогою:

- ✓ тематичних і підсумкових батьківських зборів,
- ✓ індивідуальних консультацій,
- ✓ перевірки щоденників учнів,
- ✓ складання моніторингу навчальної діяльності,
- ✓ написання батькам листів-характеристик,
- ✓ записок-повідомлень,
- ✓ вітальних листівок і листів подяки.

Отже, співпраця класного керівника з батьками значно впливає на процес розвитку особистості дитини, є запорукою успішної виховної діяльності з учнями.

Додаток 1.

АНКЕТИ ДЛЯ БАТЬКІВ

Анкета № 1

«Чи достатньо ви цікавитесь своїми дітьми?»

Чим цікавиться ваша дитина?

- В якому віці вона навчилася читати і писати?
- Якому заняттю надає перевагу?
- Як часто дитина ставить вам запитання?

- На які теми любить фантазувати ваша дитина?
- Чи можете ви навести приклад вирішення вашою дитиною якихось проблем?
- Чи звертається до вас ваша дитина за допомогою при виконанні завдань та вирішенні проблем?
- Чи вважаєте Ви, що у вашої дитини є особливі здібності до певного виду діяльності? У чому вони проявляються?
- Коли саме було виявлено ці здібності?

«Які ви батьки?»

Визначте ті фрази, які ви часто використовуєте в спілкуванні з дітьми.

- Скільки разів тобі повторювати?
- Порадь, будь-ласка, як мені вчинити в даній ситуації?
- Не знаю, що я без тебе робила?
- І в кого ти такий (а) удався (лась)?
- Які в тебе чудові друзі!
- Ну на кого ти схожий (а)?
- Ти моя опора і помічник (ця).
- Ну що в тебе за друзі?
- Про що ти тільки думаєш?
- Який (а) ти в мене розумний (а)?
- А як ти вважаєш сину (донько)?
- У всіх діти як діти, а ти!
- Який (а) ти в мене кмітливий (а).

Анкета № 2

«Як ви забезпечуєте умови для навчання та відпочинку дітей»

1. Що Ваша дитина відчуває, коли йде до школи?
2. Що Ваша дитина відчуває, коли повертається з школи додому?
3. Як Ваша дитина навчається? (Без примусу чи під контролем)
4. Скільки часу дитина витрачає щоденно на виконання домашніх завдань?
5. Як ви організовуєте процес виконання домашнього завдання дітьми?
6. Як ви контролюєте виконання домашнього завдання своїми дітьми?
7. Чи звертаються до вас діти за допомогою при виконанні домашніх завдань? У чому виявляється ця допомога?

8. Що для Вашої дитини є важливішим — оцінка чи знання?
9. Які предмети є улюбленими для Вашої дитини?
10. Які предмети Вашій дитині не подобаються?
11. З якими труднощами в організації праці своєї дитини ви зустрічаєтесь? Як їх долаєте?
12. Чи аналізуєте ви разом із дитиною причини виникнення у неї труднощів у її навчанні? Чи допомагаєте їх долати?
13. Чи має Ваша дитина вільний час для занять улюбленими справами?
14. Що Ваша дитина читає найчастіше? Чи читає вона журнали, газети?
15. Які журнали, газети ви виписуєте чи купуєте для своєї дитини?
16. Чи захоплюється Ваша дитина спортом? Які відвідує секції?
17. Який талант, здібності, захоплення має Ваша дитина? Де займається?
18. Які позитивні риси характеру властиві Вашій дитині?
19. Які риси характеру Вашої дитини ви б хотіли відкоригувати?
20. На чому ви б хотіли зосередити увагу вчителів, які працюють з Вашою дитиною?
21. Які побажання ви маєте до класного керівника, учителів, адміністрації, директора?

Анкета № 3

«Батьки як вихователі»

1. Як ви розумієте вислів "батьківський обов'язок"?
2. Чи можна вважати благополучною сім'ю, в якій вихованням дітей займається лише хтось один із батьків?
3. Скільки часу протягом тижня ви проводите разом з дитиною?
4. Які традиції вашої сім'ї?
5. Оцініть традиційні взаємини у вашій сім'ї, стосунки між дорослими і дітьми?
6. Як позначається на дітях дефіцит батьківської любові?
7. Чи часто ви спілкуєтеся зі своїми дітьми?
8. Чи зважаєте ви на смаки та уподобання своїх дітей?
9. Як змінюєте ви стиль стосунків із дітьми в міру їх підростання?
10. Чи користуєтесь ви у дітей авторитетом? Як ви утверджуєте свій авторитет?

Анкета № 4

«Чи знаєте ви своїх дітей?»

1. Чим особливо цікавиться ваша дитина?
2. Який улюблений предмет вашої дитини?
3. Хто є улюбленим вчителем вашої дитини?
4. Яку останню книгу прочитала ваша дитина?
5. В які ігри любить грати ваша дитина?
6. Де виконує домашні завдання ваша дитина?
7. З ким із учнів з класу дружить ваша дитина?
8. Що знаєте ви про сім'ю її друзів?
9. Де, коли і як проводить свій час разом із друзями ваша дитина після занять у школі?
10. Які клуби, гуртки, секції відвідує ваша дитина?
11. Які телепередачі любить ваша дитина?
12. Як ви можете допомогти своїй дитині у навчанні?

Анкета № 5

«Здоров'я наших дітей»

1. Що найбільше турбує вашу сім'ю?
 - а) здоров'я дітей;
 - б) рівень навчання;
 - в) настрої дитини та причини його зміни.
2. Чи виконує ваша дитина ранкову гімнастику?
 - а) так;
 - б) ні;
 - в) інколи.
3. Чи загартовується ваша дитина?
 - а) так;
 - б) ні;
 - в) інколи.
4. Чи снідає ваша дитина?
 - а) так;
 - б) ні;
 - в) інколи.
5. Скільки часу ваша дитина гуляє в будній день? у вихідні?
6. Чим ваша дитина добирається до школи, скільки витрачає часу на дорогу?
7. Чи відвідує ваша дитина спортивні секції? Скільки разів на тиждень?
8. Чим ще займається ваша дитина (гуртки, клуби)?

9. Скільки часу займає виконання домашнього завдання?
10. Чи займається ваша дитина з окремих предметів додатково?
11. Скільки часу витрачає на перегляд телепередач?
12. Як ваша дитина відпочиває? Чи витрачає час на ігри?

Анкета № 6
«Сімейні традиції»

- I.** Дайте відповіді на запитання.
1. Як часто ваша сім'я збирається разом?
 2. Чим ви займаєтеся разом?
 3. Які традиції є у вашій сім'ї? Хто їх започаткував?
 4. Чи є у вас фото- та відео- спогади? Чи систематично ви їх збираєте?
 5. Як ваша дитина ставиться до сімейних традицій?
- II.** Підкресліть або допишіть необхідне.
1. Ваша сім'я — це....
 2. До ваших сімейних традицій належать:
 - а) *дні народження;*
 - б) *загальновідомі свята (Новий рік, 8-ме березня тощо);*
 - в) *відвідування шкільних свят;*
 - г) *гостини у родичів;*
 - д) *інше.*
 3. Захоплення членів сім'ї:
 - а) *домашні тварини;*
 - б) *квіти;*
 - в) *гра на музичних інструментах;*
 - г) *колекціонування;*
 - д) *інше .*
 4. Яке із захоплень підтримує ваша дитина?
 5. Що з домашніх справ ви виконуєте разом?
 6. Чи збираєтеся ви на сімейні ради?
 7. Чи готуєте ви поздоровлення іншим членам родини?

Анкета № 7
«Вплив родинної атмосфери на успішність дитини»

1. Чи знаєте Ви, від чого залежить психологічний настрій дитини на весь день?
 - а) *Так.*
 - б) *Ні.*

2. Яке запитання Ви ставите дитині, коли вона повертається зі школи?
 - а) *Які оцінки ти сьогодні отримав?*
 - б) *Що було цікавого в школі?*
 - в) *Чи не накоїв ти сьогодні що-небудь?*
3. Що ви знаєте про те, як слід реагувати на успіхи та невдачі дитини у школі?
 - а) *Знаю багато, бо багато читав про це.*
 - б) *Я мало читав про це.*
 - в) *Нічого не знаю.*
4. Чи знаєте Ви, що створює в родині атмосферу неспокою, що є перевантаженням для нервової системи дитини?
 - а) *Так, знаю.*
 - б) *Знаю, проте хотілося б дізнатись більше.*
 - в) *Не знаю нічого.*
5. Чи потрібна Вам порада щодо здійснення контролю за роботою дитини вдома і щодо надання їй розумної допомоги?
 - а) *Так, необхідна.*
 - б) *Ні.*
6. Чи вважаєте Ви, що підвищені й агресивні інтонації є невід'ємною частиною виховного процесу в родині?
 - а) *Так, це єдиний спосіб впливу на дитину.*
 - б) *Так, але я обминаю цього.*
 - в) *Ні, це неприпустимо.*

Додаток 2.

ТЕСТИ ДЛЯ БАТЬКІВ

Шановні батьки! Якщо ви хочете зменшити ваші батьківські тривоги й відчути радість під час виховання своїх обдарованих дітей, скористайтеся порадами американського психолога Девіда Льюїса.

Тест № 1

«Я і моя дитина»

1. Я відповідаю на всі запитання дитини, наскільки це можливо, терпляче й чесно.
2. Серйозні запитання й висловлювання дитини я сприймаю всерйоз.

3. Я поставив стенд, на якому дитина може демонструвати свої роботи.
4. Я не сварю дитину за безлад в її кімнаті або на столі, якщо це пов'язане з творчими заняттями й роботу ще не закінчено.
5. Я віддав дитині кімнату або частину кімнати спеціально для її занять.
6. Я показую дитині, що її люблять такою, якою вона є, а не за її досягнення.
7. Я даю дитині посильні доручення.
8. Я допомагаю дитині будувати її власні плани й приймати рішення.
9. Я беру дитину в мандрівку цікавими місцями.
10. Я допомагаю дитині поліпшити результати її роботи.
11. Я допомагаю дитині нормально спілкуватися з дітьми з різних культурних і соціальних прошарків.
12. Я встановлюю розумний стандарт поведінки і стежу, щоб дитина його дотримувалась.
13. Я ніколи не кажу дитині, що вона гірша за інших дітей.
14. Я ніколи не караю дитину, принижуючи її.
15. Я забезпечую дитину книгами й матеріалами для її улюблених занять.
16. Я привчаю дитину мислити самостійно.
17. Я регулярно читаю дитині.
18. Я привчаю дитину до читання змалечку.
19. Я спонукаю дитину до вигадування історій, фантазування.
20. Я уважно ставлюся до індивідуальних потреб дитини.
21. Я щодня знаходжу час, щоб побути з дитиною наодинці.
22. Я дозволяю дитині брати участь у плануванні сімейних справ і подорожей.
23. Я ніколи не дражню дитину за помилки.
24. Я хвалю дитину за вивчені вірші, оповідання, пісні.
25. Я навчаю дитину вільного спілкування з дорослими будь-якого віку.
26. Я розробляю практичні експерименти, щоб допомогти дитині більше дізнатися.
27. Я дозволяю дитині гратися з будь-яким мотлохом.
28. Я спонукаю дитину знаходити проблеми й потім розв'язувати їх.

29. З-поміж занять дитини я знаходжу такі, що гідні похвали.
30. Я не хвалю її безпредметно й нещиро.
31. Я чесний в оцінюванні своїх почуттів до дитини.
32. Не існує тем, які я вважаю неприйнятними для обговорення з дитиною.
33. Я даю дитині можливість приймати рішення.
34. Я допомагаю дитині бути особистістю.
35. Я допомагаю дитині знаходити телепрограми, що заслуговують на увагу.
36. Я розвиваю в дитині позитивне сприйняття її здібностей.
37. Я ніколи не відмахуюся від невдач дитини, говорячи: «Я цього теж не вмію».
38. Я заохочую в дитині максимальну незалежність від дорослих.
39. Я вірю в здоровий глузд дитини й довіряю їй.
40. Я пропоную, щоб основну частину роботи, за яку взялася дитина, вона виконала самостійно, навіть якщо й не впевнений у позитивному кінцевому результаті.

Ключ до тесту «Я і моя дитина»

Якщо ви погодитесь з 1/5 цих тверджень, то, імовірно, над рештою вам варто ще поміркувати. Але якщо вони вас цілком улаштовують або хоча б на 90%, то, мабуть, вам необхідно дещо остудити свій виховний запал і надати більше свободи як собі, так і дитині.

Тест № 2

«Які ви батьки?»

Визначте ті фрази, які ви часто використовуєте в спілкуванні з дітьми.

1. Скільки разів тобі повторювати?
2. Порадь, будь-ласка, як мені вчинити в даній ситуації?
3. Не знаю, що я без тебе робила?
4. І в кого ти такий (а) удався (лась)?
5. Які в тебе чудові друзі!
6. Ну на кого ти схожий (а)?
7. Ти моя опора і помічник (ця).
8. Ну що в тебе за друзі?
9. Про що ти тільки думаєш?
10. Який (а) ти в мене розумний (а)?
11. А як ти вважаєш сину (донько)?

12. У всіх діти як діти, а ти!
13. Який (а) ти в мене кмітливий (а).

Ключ до тесту «Які ви батьки?»

- ❖ **7 – 8 балів** – ви живите з дитиною душа в душу. Вона щиро любить і поважає вас. Ваші стосунки з дитиною позитивно впливають на становлення особистості.
- ❖ **9 – 10 балів** – ви непослідовні у взаєминах з дитиною. Вона поважає вас, хоча й не завжди з вами відверта. На її розвиток впливають здебільшого випадкові обставини.
- ❖ **10 – 12 балів** – вам необхідно бути уважним у ставленні до дитини. Ви користуєтесь у неї авторитетом, але авторитет не замінить вашої любові. Розвиток дитини залежить від випадку більшою мірою, ніж від вас.
- ❖ **13 балів** – ви самі відчуваєте, що чините неправильно. Між вами та дитиною існує недовіра. Поки не пізно, спробуйте приділяти дитині більше уваги, враховувати її запити та інтереси.

Тест № 3

Тест-підказка, тест-порада

Чесно відповідаючи на запитання, ви зможете побачити, наскільки підтримує вашу дитину домашня атмосфера і наскільки ви сприяєте розвитку його природних завдатків. А також побачите додаткові можливості для себе як вихователя, учителя та матері чи батька.

Тепер перейдемо безпосередньо до запитань:

- √ чи цінуєте ви думку ваших дітей і чи можете чому-небудь у них навчитися? Або ви завжди лише читаєте нотації?
- √ чи вислуховуєте ви своїх дітей і чи смієтеся з ними разом? Чи знаходите час для того, щоб попустувати разом із дитиною?
- √ чи поважаєте ви власність й особистий простір своїх дітей?
- √ чи пояснюєте ви дітям причини схвалюваних вами рішень?
- √ чи часто ви хвалите своїх дітей?
- √ чи можете ви іноді визнати, що зробили помилку і вибачитися?
- √ чи знаходите ви час, щоб розповісти про різні прояви цього світу, природу, тварин (наприклад, для чого нам потрібний дощ?). Чи слухаєте ви, коли вони намагаються повідати вам про своє бачення світу? Чи слухаєте їх пояснення, навіть якщо вам відома ця інформація?

- ✓ чи часто ви заохочуєте своїх дітей або ж замість цього говорите їм, що вони ніколи і нічого не можуть довести до кінця?
- ✓ чи робите ви замість дітей речі, які вони цілком можуть зробити для себе самі?
- ✓ чи покладаєте ви на своїх дітей обов'язки по будинку і чи даєте право вибору цих обов'язків?
- ✓ чи не дуже часто ви поправляєте своїх дітей? Якщо так, корегуйте їх тільки з найважливіших питань. Чи дійсно так важливо, щоб ваша дитина чула вашу підказку і вказівки кожну хвилину?
- ✓ чи помічаєте ви, коли ваші діти поводяться добре, і чи хвалите їх за це?
- ✓ чи регулярно збирається ваша сім'я для того, щоб обговорити, хто за що відповідає, і намітити, куди піти найближчим часом усією сім'єю? Чи грають ваші діти важливу роль під час таких зборів і чи враховується їх думка при ухваленні рішень?
- ✓ чи розповідаєте ви своїм дітям про різні емоції і способи їх прояву або вважаєте, що деякі емоції ніколи не можна проявляти?
- ✓ чи вислуховуєте ви своїх дітей, коли вони скаржаться на самотність, депресію, ізоляцію? Або пропускаєте їх скарги повз вуха, вважаючи, що все пройде?
- ✓ наскільки чітко ви уявляєте собі ваші дії, коли дитина погано поводиться?

Ось і все. Результати ви зможете оцінити самостійно.

Тест № 4

«Вольові звички Вашої дитини»

Дає змогу визначити, наскільки у дитини розвинені вольові звички - стійкі способи саморегуляції діяльності (трудової, навчальної) та спілкування. Вони є основою довільного запам'ятовування, уваги, навичок мислення.

1. Чи достатньо сформовані у дитини гігієнічні навички (чистить зуби вранці, миє руки перед їжею)?
 - а) *робить завжди сама, без нагадування;*
 - б) *робить завжди, але інколи треба нагадувати;*
 - в) *без спеціального нагадування не робить.*
2. Чи допомагає дитина вдома по господарству (миє посуд, прибирає постіль, накриває на стіл)?

- а) робить постійно;*
- б) робить часто;*
- в) робить дуже рідко.*

3. Чи є у дитини стійкі навички самообслуговування (може сама собі приготувати бутерброд, одягнутися відповідно до погоди, зав'язати шарф)?

- а) є достатньою мірою;*
- б) є деякі;*
- в) немає.*

4. Чи вміє дитина утримувати увагу досить тривалий час (15-20 хв.), коли знаходиться сама (у читанні вголос, малюванні, грі)?

- а) дуже часто вміє;*
- б) вміє зрідка;*
- в) не вміє.*

5. Чи здатна дитина керувати своїми бажаннями (не їсть перед їжею цукерок, хоч вони їй доступні; не капризує, коли старші щось заборонили)?

- а) вміє достатньою мірою;*
- б) вміє тільки зрідка;*
- в) не вміє.*

6. Чи вміє дитина поводитися за столом (правильно сидить, охайно їсть)?

- а) як правило, вміє;*
- б) вміє, але робить далеко не завжди;*
- в) не вміє.*

7. Чи є у дитини більш-менш стійкі інтереси: слухання музики, малювання, заняття мовами, конструювання, ліплення з пластиліну?

- а) всі досить стійкі;*
- б) інтереси є, але весь час змінюються;*
- в) наявні інтереси відсутні.*

8. Чи вміє дитина поводитись у суспільстві (не перебиває старших, без нагадування вітається, прощається, дякує)?

- а) вміє;*
- б) вміє, але інколи доводиться нагадувати;*
- в) не вміє.*

9. Чи дотримується дитина певного режиму дня (часу прогулянки, їжі)?

- а) як правило, так;*
- б) взагалі дотримується, але інколи порушує*
- в) ні, не дотримується.*

10. Якщо дитина ставить запитання, чи завжди вона вислуховує відповіді?

- а) як правило, з цікавістю вислуховує пояснення;
- б) інколи, відповідаючи на запитання, не слухає, відволікається;
- в) інколи запитує просто так, не потребуючи відповіді.

11. Чи прибирає за собою іграшки після гри, альбом після малювання, книжки, зошити після читання, письма?

- а) завжди прибирає;
- б) завжди прибирає після нагадування;
- в) не прибирає.

Аналіз результатів:

Перший варіант відповіді (а) в кожному за-питанні - 3 бали,
другий (б) - 2 бали,
третій (в) - 1 бал.

Потім знаходять суму балів, одержаних в усіх 11 запитаннях.
Рівень сформованості вольових звичок визначається за такими критеріями:

- високий – 33-27 балів;
- хороший – 26-22 бали;
- середній - 21-18 балів;
- низький - 18 балів і нижче.

Додаток 3.

ВПРАВИ ДЛЯ БАТЬКІВ

Вправа №1. «П'ять добрих слів»

Завдання: Кожному учаснику дається вирізана з паперу «дитяча долонька» та олівець, необхідно написати в центрі ім'я своєї дитини. Кожен учасник передає «долоньку» сусіду по колу. На кожному пальці намальованої долоні треба написати будь-яку привабливу, на їхню думку, рису дитини сусіда.

Підсумок: Коли всі закінчили, ведучий збирає роботи, зачитує характеристики, а всі впізнають героя.

Вправа № 2. «Соняшник»

Завдання: Написати на жовтих пелюстках побажання своєму дитяті.

Підсумок: «Пелюстки» збираються в один великий соняшник, який виставляється у класі. Побажання зачитуються дітям.

Вправа № 3. «Експрес»

Завдання: закінчити речення (анонімне експрес опитування)

1. Я боюсь, що моя дитина...
2. Я хочу, щоб моя дитина зрозуміла...
3. Я хочу поговорити з дитиною про...
4. Мені приємно, коли моя дитина...
5. Я хочу бачити свою дитину...
6. Я дякую своїй дитині за...
7. Для того, щоб перевірити, чи зрозумів я дитину, я...

Підсумок: Класний керівник читає відповіді батьків.

На дошці фіксуються відповіді, що повторюються.

Отже,

- ❖ **батьки** найбільше бояться _____
- ❖ **батьки** хочуть, щоб дитина зрозуміла _____
- ❖ **батьки** бажають поговорити про _____ та інше.

Вправа-тренінг № 4. «Кокон»

Завдання: З'ясуйте, як Ви відноситеся до своєї дитини; погляньте зі сторони на ситуацію яка відбувається в багатьох сім'ях.

Хід вправи:

1. Ви приходите додому і дитя хоче з вами поділитися про минулий день. Ви говорите:
 - А) добре, я тебе слухаю,
 - Б) не зараз.
2. Дитя хоче вам допомогти, ви ...
 - А) сприймаєте допомогу залюбки,
 - Б) відмовляєтеся.
3. Не знаючи чим зайнятися, дитя починає бігати по кімнаті.
 - А) Ви лаєте його за тупіт,
 - Б) просите дитину зайнятися фізичними вправами.
4. Дитяті нічого не залишається робити, як сидіти і слухати розмову дорослих.
 - А) Ви знову його лаєте,
 - Б) Ви починаєте розмову, в якій Ваша дитина зможе прийняти участь.
5. Дитя сидить і тупо дивиться телевізор.
 - А) Ви заходите і говорите, що вже пора спати,
 - Б) Ви обговорюєте програму, яку дивиться Ваша дитина.

ВІДПОВІДІ:

1		Б - зав'язується рот
2		Б - зав'язуються руки
3	А - зав'язуються ноги	
4	А - зав'язуються вуха	
5	А - зав'язуються очі	

Підсумок: погляньте, на що схожа Ваша дитина - на «кокон»?

- Гусениця в коконі розвивається, перетворюється на красивого метелика, а Ваша дитина розвивається?
- Як часто ви говорите їй слово «ні»?

Вправа № 5. «Подаруй комплімент»

Завдання: Батьки сідають у коло, беруться за руки і говорять комплімент тому, хто сидить зліва..

Результат: створення доброзичливої атмосфери.

Вправа № 6. «Бажаю Вам»

Завдання: На крилах літака написати побажання і пустити їх один одному.

Результат: створення доброзичливої атмосфери.

Вправа № 7. «Я – хороший вихователь»

Завдання: Батькам по колу пропонується продовжити речення:

- «Я хороший батько, тому що _____»

При виникненні труднощів у батьків, слід допомогти їм знайти в собі позитивні батьківські риси.

Результат: підвищення самооцінки ролі батька.

Вправа № 8. «Продовжити речення»

Завдання: Продовжити речення, аргументувати свою думку
Варіанти речень:

- «Дякую за те, що ти був увесь цей час поруч _____»
- «У дитинстві можна (неможна) _____»
- «Для мене сьогодні важливим було _____»

- «Для мене сім'я – це _____»
- «Наші діти – це _____. Правильне виховання – _____.
Погане виховання - _____»
- «Я завжди говорю своїй дитині _____»
- «Друзі моєї дитини мені _____»
- «Я хочу поділитися своїм досвідом щодо _____.»

Результат: обмін думками, їх обговорення, збирання додаткової інформації про взаємовідносини батьків і дітей у сім'ях з метою проведення (при необхідності) корекційно-формуючої роботи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Марінушкіна О. Є., Шубіна Г. В. Родина та обдарована дитина. – Х: Вид. група «Основа», 2008. – с. 191.
2. Кацинська Л. Л. Педагогічне управління сучасним виховним процесом. Навчально-методичний посібник. Рівне, РОУППО, 2002. – с. 155.
3. Шелестова Л., Чиренко Н. Класному керівнику. Як провести батьківські збори. – Київ: Шкільний світ. - 2009. – с. 52.
4. Гончаренко Т. Підліток: як йому допомогти. – Київ: Редакція загально педагогічних газет, 2004. – с. 74.
5. Доровський А. І. Сто порад з розвитку обдарованості дітей. Батькам, вихователям, вчителям. – М., Російське пед. агентство. 1997.

Інтернет ресурси

1. school304.com.ua /Київська спеціалізована школа №304/ Школа радості /Анкети для батьків.
2. <http://school93.edu.kh.ua/Files/downloads/Анкети для батьків>.
3. teacher.at.ua /Вчитель вчителю, учням та батькам.
4. br.com.ua /referats/ Medicina/1185. htm? dl /Робота з батьками.
5. alina.ucoz.ua /Мій сайт педагогу-організатору.
6. <http://www.ippo.org.ua/files/Інформація для батьків Поради психолога Як виховувати?>
7. <http://www.mama-tato.com.ua/>
8. <http://star3.dp.ua/>Гімназія №3 Новомосковської міської ради Дніпропетровської області / Тести для батьків.

9. <http://www.maaam.ru/> Міжнародний російськомовний соціальний освітній інтернет проект/
 10. <http://www.digestnvk10.org.ua/> Хмельницький НВК №10 заступник директора з виховної роботи Плюхіна О.А.
 11. <http://www.zakinppo.org.ua/> Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти «Діти – дзеркало батьків» - тренінг.
-

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СТУПКЕВИЧ Олена Анатоліївна, заступник директора з виховної роботи Одеської гімназії № 8 Одеської міської ради Одеської області, вчитель російської мови та світової літератури, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, вчитель - методист, «Кращий педагогічний працівник м. Одеси». Член обласного клубу «Творчість» творчо працюючих заступників директорів навчальних закладів з виховної роботи при Одеському обласному інституті удосконалення вчителів, керівник обласного майстер-класу (2005). Автор моделі виховної системи Школи культури здоров'я – Школи розвитку сучасної компетентної особистості (впроваджується з 2006 року). Рішенням експертної комісії «Обласного Ярмарку педагогічних ідей і технологій» (2009) нагороджена **«Авторським свідоцтвом»**. Досвід увійшов до Всеукраїнського банку педагогічних ідей та збірки «1000 + 1 ідея сучасної української школи», **Дипломант** Міжнародної виставки «Сучасна освіта – 2010».